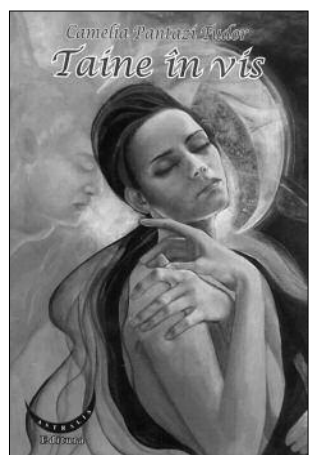

Limbajul conștiinței eroilor acestui roman nu își articulează enunțurile după criterii de coeziune ori de coerență, ci devine un sistem complex adaptiv, responsabil de autenticitatea trăirilor, căci dincolo de cronologie ori de pauzele descriptive, rămâne existența decortăată, palpabilă la modul abstract.

cronici

Camelia Pantazi Tudor – Dedublări onirice

Camelia Pantazi Tudor a absolvit Facultatea de Finanțe – Contabilitate din cadrul A.S.E. București și Facultatea de Istorie din cadrul Universității București. A publicat până în prezent șase volume dintre care majoritatea sunt romane. Vom comenta pe cel mai recent, și anume, *Taine în vis* (Ed. Astralis, 2016).

Cunoscutul scriitor Ion Lazu a scris o carte, *Odiseea plăcilor memoriale* în care povestește eforturile sale în realizarea și montarea acestora pe cladirile în care au locuit scriitorii bucureșteni. Camelia Pantazi Tudor scrie, într-un fel, o odisee a vizitării caselor memoriale din București, Brăila și Valea Prahovei. Este o invitație la vizitarea acestor obiective culturale și nu numai.

Cartea nu e un ghid al acestor case memoriale, cu toate că inserează numeroase informații, întrucât autoarea descrie interioarele, discută cu ghizii și parcă reînvie personalitățile defuncte incitându-ne să participăm la aceste întâlniri fabuloase.

Miza principală e alta, autobiografică. Cinci din cele 19 capitole reprezintă vise/reverii cărora trebuie să le dăm importanța cuvenită. De asemenea, în timpul vizitării caselor memoriale, autoarea primește numeroase apeluri și mesaje telefonice semnate cu inițiale diferite. Mesajele transmit sfaturi necesare vizitării caselor memoriale și informații legate de acestea, răspunsuri la întrebările pe care și le pune autoarea referitoare la propria ei existență. Cine să fie misteriosul personaj

care o cunoaște atât de bine?

Scriind în ordinea primirii SMS –urilor, aceste inițiale cu care sunt semnate mesajele misterioase, obținem chiar titlul cărții: TAINE ÎN VIS. Propun descifrarea misterelor cercetând visele/reveriile menționate. Prima reverie (*Unu*) cu care se deschide cartea, o reprezintă închegarea unui personaj masculin, iubitul visat, din aburii cafelei preparată după o tehnică originală și din parfumul zambilelor cumpărate, personaj care apoi dispare brusc cum apăruse.

Al doilea vis (*Patru*) revelează apariția unui bărbat ideal care o invită la vizitarea unei clădiri înalte și când ajung la marginea acesteia, personajul dispare.

Al treilea vis (*Doisprezece*) este un coșmar, o umbră o hăituește pe autoare într-o curte ardelenască închisă cu ziduri groase dincolo de care se întinde deșertul.

A patra manifestare supranaturală (*Șaisprezece*) o constituie reveria de la Cercul Militar unde autoarea vizita trei expoziții de pictură când aude un glas care îi confirmă părerile privind exponatele.

În sfârșit, a cincea reverie (*Șaptesprezece*) o reprezintă întâlnirea neașteptată cu prietenul de departe care pare și el jumătatea potrivită și care, apare la un restaurant, unde autoarea petrecea după o lansare de carte și o invită la o plimbare prin oraș, după care dispare.

Odiseii caselor memoriale putem să-i descifrăm și un tâlc real. Autoarea suferă din

cauza morții premature a iubitului, scriitor și el de prestigiu care ar merita o casă memorială. O remontează mesajele trimise prin telefon de la persoana necunoscută și tehnicile de meditație chinezească (autoarea fiind o bună cunosătoare a doctrinelor esoterice chinezești).

Și acum să dăm la iveală ultima carte care ne va lămuri misterele. Să citim așadar motto-ul cărții: „Într-o zi, Zhuang Zhou visă că este fluture: se simțea foarte bine în largul lui ca fluture; ce libertate! Ce minunăție! Uitase că el este Zhou. Deodată, se trezi din somn și se văzu uluit în pielea lui Zhou. Dar nu mai știu dcă Zhou visa că e fluture sau dacă fluturele visa că este Zhou.” (Anne Cheng, *Istoria gândirii chineze*)

Cu această observație putem citi romanul în cheie psihnalitică.

Dacă Zhou se identifică, iată, cu fluturele visat, atunci personajele visate, imaginate de autoare sunt alte egouri, dedublări ale personalității sale. Iubiții par întruchipările *Animus*-ului, partea bărbătească din inconștientul fiecărei femei. Ei apar în vis pentru ca manifestări ale inconștientului. Glasul din Cercul Militar e și el o dedublare ca efect al complexului Fratelui geamăn, iar misteriosul care transmite mesajele telefonice ocrotitoare pare o întruchipare a Tatălui protector. Claustrea în curtea ardelenască poate fi considerată efectul complexului lui Iona cel înghițit de balenă, captiv în pânțele acestuia.

Cartea se citește cu interes.

Nadia Luiza Dincă

Cercurile multiple ale Trăirii, un alt mod de a specifica

Cartea Simonei Liutiev, “Câmpie și oase”, intrigă, de la început, prin titlu, prin deschiderea unui orizont vizual în care materialitatea dispare din formele ordonate ale entităților animate pentru a face loc Timpului, deloc inert însă. Motto-ul continuă retorica morții, dar cu o anume semantizare a acesteia: moartea-eliberare.

Poate că, într-adevăr, după cum va constata personajul feminin al cărții, Luciana Dragomir (Luci), a-ți topi eul în memoria afectivă, a-l lăsa în solul lichefiat din care bucățile de viață trăite să își extragă dinamica implică eliberare. Un catharsis al morții la care se ajunge prin senzorialitate: „Bălăriile țepoase de câmpie cereau sânge proaspăt.”; „Cerulea purta niciun nor. Și lui îi plăcea să fie singur aici.”; „Ochii bătrâne înainte de stingere fuseseră ca de copil, iar o rugăciune îi scăpase în cimitir, disperată că nu găsește mormântul soru-sii.”; „Parcă ea, cea adevărată era undeva sus și privea la copia ei stoarsă de vlagă cum abia se târaie pe pământ”.

Limbajul conștiinței eroilor acestui roman nu își articulează enunțurile după criterii de coeziune ori de coerență, ci devine un sistem complex adaptiv, responsabil de autenticitatea trăirilor, căci dincolo de cronologie ori de pauzele descriptive, rămâne existența decortăată, palpabilă la modul abstract: “Parcă sunetele ieșeau direct din gând și se materializau inexplicabil în cuvinte inteligibile.”; “Nu a văzut nici când i-a murit bărbatul. Apoi nu a văzut singurătatea. După un timp nu și-a mai văzut prietenele. Treptat, nici oglinda nu o mai lăsa să-și vadă fața. Deșteaptă

oglină! Știa că ar fi făcut-o să bâtaie mai des. Măcar oglinda minții a iubit-o până la sfârșit.”; “Printre uluci îmbinările lasă loc de iscoadă, în timp ce ochiul devine tot mai bolnav. Conjunctivită, cataractă, glaucom, orbul găinilor, oamenii mai știu doar drumul spre casă. Pe cât de vast e pustiul, pe atât de scurtă e vederea omului.”

Decupajele narrative introduc personaje halucinatorii ca într-un joc al umbrelor chinezești, în care semi-întinericul de dinainte de uitare permite inserții thanatice, rătăcitoare pe o câmpie amăgitoare prin absența limitelor: “Acum se odihneau cu toții (în cimitir, n.n.). Spera pentru ei să fi nimerit mai la umbră.”; “acum cimitirul era mult mai larg decât atunci. Aici își dăduseră toți ai satului întâlnire pentru o clacă fără sfârșit.”; “Sofronie strângea în punga ochiului litri de lacrimi nevărsate. Îi era frică să dea drumul puhoiului. Oricum nu i-ar fi ajuns să spele rușinea. Și, iată, venea ploaia, mărunță, deasă, nervoasă, ca să spele ea morminte.”

Liantul percepțiilor rămâne, de la început până la final, amintirea, dar nu în formă liniară, ușor de asimilat de către eul contingent, ci dimpotrivă, oamenii și realitățile lor se privesc din scenariile unor lumi posibile, niciodată încheiate, chiar dacă între ziua și noapte a intervenit moartea: “Nu contează cât e ficțiune și cât e adevăr, atâta timp cât nimic nu durează în fața veșniciei amintirii.”

Obsesia “scenaritei” este, pentru Luci, forma ei de internalizare a existenței, rezolvată, la sugestia unei prietene, prin ținerea unui jurnal. Apăsător ca experiență,

jurnalul Luciane din perioada în care este gravidă nu se abate de la “vizualitate”, creându-i materialitate din analize ale nenăscutului: “Boris arată ca o larvă galbenă cu ochi mari, negri. Il vede cum se zbate în burtă de parcă s-ar îneca. Uneori, de disperare se cațără pe cordon.”; “Boris scutură cordonul ca Prâslea de pe celălalt tărâm.”

Liniile multiple de semnificații trec dintr-o paradigmă a trecutului în alta a prezentului, cu aceeași căutată înregistrare a vocilor umane enunțând locuri comune de discuție ori de trăire: “Era sărbătoare mare. Fecioara Maria urcase la ceruri. Pe facebook începuseră aprige controverse dacă se urează sau nu ”La mulți ani” Marilor și Mărinilor în august sau în septembrie. [...] Cu toți așteptau un punct de vedere oficial.”; “Căsătoria este o afacere rentabilă dacă aștepți, cultivi, rezisti.”

Finalul romanului scris de Simona Liutiev își deviază traiectoria, printr-unul din personajele sale, către o formă de adresare directă orientată spre efemerul om, responsabil de actul de *originalitate* a propriei existențe, atribut care nu are nicio semantizare ca Adevăr, ci exclusiv ca Trăire: “Te las să-ți faci adevăratul scenariu de viață. Ce ai scris până acum nu a fost prea reușit. Să nu-ți fugă ideile. S-ar putea să fie ultima ta aplicație la școala vieții. Ai grijă să nu o ratezi! [...] Spor la treabă! Îți recomand pix și hârtie și atenție mare la detalii și probabilități. Să alungi varianta comună care ar veni în minte oricui. De asemenea, tot ce ai încercat până acum. Fii original, ce naiba, trebuie să poți!”

Cristian Sabău

Festivalul Internațional al Teatrului de Studio Ediția 2016 - o față nouă și un conținut inedit

Între 14 și 20 noiembrie Teatrul "Al. Davila" a organizat a XX-a ediție a Festivalului de Teatru de Studio, festival care în acest an a avut de fapt două secțiuni ambele cu caracter internaționale **Festivalul Internațional al Teatrului Balcanic** (ajuns la Ediția a VII-a) și Ediția I-a a Secțiunii "monodramă" – **IMAGO MUNDI**.

Pentru prima dată de când există festivalul piteștean direcționat către producții de teatru pentru scenă mică, acest festival a avut un director în persoana regizorului **Matei Varodi**, altul decât directorul teatrului **Araxy Negoșanu**. Această mutare managerială a dat roade, oferind premisele unei mari mari implicări în alegerea și gestionarea evenimentelor din cadrul festivalului, pentru prima dată în istoria de douăzeci de ediții (dar 36 de ani, primele 3 ediții desfășurându-se între 1980-1982; festivalul a fost reluat în

Davila. Pentru o scurtă istorie a performanțelor estetice ale ediției din 2016 merită să fie menționați cei pe care juriul i-a desemnat ca fiind cei mai buni:

- **MARELE PREMIU AL FESTIVALULUI** pentru cel mai bun spectacol a fost obținut la această ediție de spectacolul "TATĂL", de **August Strindberg**, prezentat de "Teatrul de Dramă și de Păpuși", Vrața – Bulgaria. O piesă nu foarte jucată pe la noi, un text care înfățișează lupta pentru putere și control în interiorul unei familii care nu mai are în comun decât *spațiul locativ*...

Aceeași producție a obținut și **PREMIUL PENTRU SCENOGRAFIE** (foarte simplă, ingenioasă și originală), premiu decernat scenografei **MARIA DIMANOVA**.

PREMIUL "GOANGE MARINESCU" PENTRU CEA MAI BUNĂ REGIE i-a fost decernat regizorului **ADRIAN ROMAN**, pentru spectacolul „RESPIRĂ”, de **Duncan McMillan**, prezentat de teatrul al cărui manager este regizorul - "**Anton Pann**" din Râmnicu Vâlcea. Aceeași producție a mai obținut alte două premii - **PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI** și **PREMIUL PENTRU INTERPRETARE FEMININĂ** acordat actriței **MARIA SIMONA ARSU**.

Cumulul de premii obținut de teatrul vâlcean (actorul **Olimpiu Blaj** partenerul din spectacol al Mariei Arsu, era creditat cu șanse mari pentru premiul pentru interpretare masculină) vorbește fără echivoc despre calitatea spectacolului vâlcean care aduce pe scenă istoria (cu inevitabilele sale meandre ale) unui cuplu, spectacol foarte apreciat atât de critici cât și de publicul larg.

PREMIUL PENTRU INTERPRETARE pentru **ROL MASCULIN** a fost atribuit ex-aequo actorilor **SERBAN PAVLU** și **RICHARD BOVNOCZKI**, pentru spectacolul "SUNSET LIMITED" de **Cormac McCarthy**, regia Andreea Grosu și Andrei Grosu, producție a teatrului (cu nume neobișnuit) „UNTEATRU” București, o "dezbateră" filosofică despre viață, sinucidere și credința într-un Dumnezeu care-și face simțită prezența (uneori) în forme surprinzătoare.

PREMIUL PENTRU DIALOG INTERCULTURAL a fost obținut de spectacolul „INCENDII”, de **Wajdi Mouawad**, regia **Irina Alexandra Banea**, prezentat de teatrul „BULANDRA”, BUCUREȘTI.

PREMIUL PENTRU PROMOVAREA DRAMATURGIEI DIN BALCANI a fost atribuit regizorului **DRAGAN JAKOVLJEVIC**, pentru spectacolul "Plânge iarăși, dar de data asta de fericire", de Novica Savic o comedie actuală și tristă a spațiului ex-ugoslav (nu doar sârb) prezentat de teatrul "Knajevsko Srpsky" din Kragujevac, un eseu dramatizat despre multiculturalism, despre surprizele (uneori dramatice) oferite de descoperirea adevăratei ascendențe.

PREMIUL DE POPULARITATE a fost acordat actriței **LUMINITA BORTA**, protagonistă a spectacolului „MEDEEA” de **Nina Mazur**, o re-citire într-o cheie nouă (chiar surprinzător-polemice) a dramei antice, producție a teatrului gazdă "Alexandru Davila" din Pitești.

În ceea ce privește secțiunea "monodramă – **IMAGO MUNDI**" trebuie subliniat faptul că au fost câteva spectacole notabile mai ales prin prestația actorilor care le-au interpretat. Începând cu producția teatrului organizator "Al. Davila" – "Blues pentru saxofon alto" de **Doru Moțoc**, în regia **Luminiței Borta**, text foarte dificil din care actorul **Cătălin Mireia** (care este și muzician) a scos tot ce se putea, până la producția Centrului Cultural "Reduta" Brașov – "Lear. Un nebun amar și unul dulce" adaptare după Shakespeare de

Alina Hristea în care actorul **Mihai Bica** a parcurs stările-limită ale *nebunului rege Lear*... Foarte bune evoluții au avut tânărul actor **Alexei Stîrbul** de la "Teatrul Dramatic pentru Tineret" – Chișinău în "Flori pentru Algernon" de **Daniel Keyes** un spectacol despre mărirea și decăderea inteligenței umane (și relația acesteia cu societatea, cu ceilalți), **Ionida Beqo** de la Teatrul "Metropol" din Tirana în "Harabel"- un fel de istorie a integrării unei emigrante albaneze aflate în căutarea "visului American" (sau măcar a unei vieți mai bune, într-o societate americană nu foarte deschisă față de "noii veniți") sau **Eliza Noemi Judeu** de la Teatrul Municipal "Bacovia" Bacău într-o foarte delicată versiune feminină (a Ofeliei) asupra istoriei lui Hamlet "Ich bin Ofelia" de **Gertrud Fussenegger**. Cunoscut deja publicului piteștean din alte ediții ale festivalului **Mentor Zymberaj** de la "Casa Teatrului și Filmului" din Kosovo a avut -din nou- foarte apreciată evoluție în "Lada actorului" o relatare dramatizată a războiului de oriunde dar mai ales de foarte aproape de noi, din fost Iugoslavie...

Și n-aș avea dreptul de a uita momentul de *remember* închinat Mariei Tănase de actrița **Gabriela Neagu** de la Teatrul Național "Radu Stanca" Sibiu (singurul teatru național prezent la festivalul piteștean în ediție 2016), sau "Aniversarea" de **Jeroen van den Berg** de la teatrul botoșenean "Mihai Eminescu" - un spectacol împotriva comodității, rutinei și ipocriziei ale falselor valori ale familiei (de oriunde) de azi... Sau ora de absurd vișnețian oferit de teatrul gălățean "Fani Tardini" prin spectacolul "Buzunarul cu pâine" de **Matei Vișniec, bien sur**...

Dar cum toate aceste notații, observații și considerații sunt din afara fenomenului teatral piteștean, vă propun să luăm aminte la vorbele regizorului Matei Varodi, chiar directorul festivalului: "Davila Studio Interfest a ajuns în 2016 la cea de-a XX-a ediție, iar deschiderea internațională prin Festivalul Teatrului Balcanic se afla la cea de-a VII-a noi încercând să aducem o inovație prin promovarea unei noi secțiuni, a Monodramei. Sperând astfel să putem oferi prietenilor artei teatrale bucuria unor creații remarcabile. Am fost onorat în calitatea de Director al Festivalului de competența și generozitatea domnului **Ion Parhon** reputat teatrolog care a acceptat să fie selecționerul acestui eveniment artistic pus sub semnul "dialogului între generații".

Spectacolele selecționate, fie premiate și apreciate internațional, fie în premiera absolută respecta valoarea și performanța "indiferent de vârsta afirmării". Spectacolele festivalului piteștean s-au desfășurat sub lupa unui juriu exigent alcatuit din mari personalități ale Teatrului românesc precum actorii **George Mihaiță** directorul Teatrului de Comedie București și **Marius Bodochi**, a criticului **Aura Corbeanu** vicepreședinte executiv UNITER, a regizoarei **Cezarina Udrescu** de la Radio Romania sau prestigioși reprezentanți ai miscarii artistice internaționale precum **Nina Mazur** teatrolog, vicepreședinte al Forumului Internațional de Monodrama afiliat I.T.I-UNESCO și **Adonis Filipi** regizor, directorul Teatrului Național din Tirana ca o adevărată sărbătoare a TEATRULUI. Se cuvine să apreciem sprijinul financiar și organizatoric acordat de Consiliul Județean Arges fără de care eforturile noastre nu ar fi avut șanse de izbândă, n-am fi reușit să facem ca *Spectacolul să meargă mai departe*...

Ediția 2016 a festivalului piteștean fiind fără îndoială un succes al organizatorilor, ne rămâne doar să așteptăm cu încredere ediția 2017... și să sperăm că va fi *și mai bună, și mai aplaudată!*

după aproape 20 de ani, în 2001) a festivalului nu a existat nici măcar un singur spectacol "de umplutură", toate cele 15 propuneri făcute spectatorilor fiind apreciate și aplaudate. Meritul acestei selecții foarte omogene și ridicate ca valoare îi revine selecționei –

criticul și jurnalistul **Ion Parhon**, unul dintre cei mai buni cunoscători ai fenomenului teatral românesc actual. Selecția semnată de Ion Parhon a adus pe cele două scene de la **Davila** piese foarte noi inedite, unele chiar premiere din ultimii doi ani, sau viziuni noi asupra unor piese clasice sau deja cunoscute din alte viziuni regizorale.

Deși marele premiant al ediției 2016 a festivalului piteștean a fost publicul constant (fidelizat și câștigat de calitatea spectacolelor) pentru talentul și strădania lor au fost răsplătiți cu premii și o parte dintre artiștii care s-au perindat pe scenele teatrului

ANDREI ȘERBAN, „VĂDUVA VESELĂ” ȘI UN MOD SUPREM DE A IUBI

Când teatrul întâlnește muzica secunda se dilată până la fuziunea cu infinitul. Timpul se lasă atras de traiectoria veșniciei, cuvântul de sunet, viața de iubire. Gândurile împrumută sonoritatea cristalului, încercând să-și definească forma vorbirii curente. Marile creații s-au născut, adesea, din controversale, care au avut puterea de-a transcende orice limită. Unul dintre acele spectacole, capabile să susțină astfel de teorii este – fără îndoială – „Văduva veselă”, de Franz Lehár, în regia lui Andrei Șerban (regizor asociat: Daniela Dima, scenograf: Anka Lupeș, coregraf: Andreea Gavrilu, dirijor: Ciprian Teodorașcu). Comentat, apreciat, controversat, criticat în exces este genul de spectacol, care nu își permite luxul de a lăsa loc liber în sala Operei

dintre dumeavoastră, care au citit unele postări insolente, vor înțelege exact la ce mă refer.

Revenind la spectacol, regizorul Andrei Șerban mărturisește că montarea în România a operetei „Văduva veselă” se datorează *perseverenței semi-fantastice* a doamnei Beatrice Rancea, directoarea Operei Naționale din București, iar această perseverență a dat roadele așteptate de marele public (trei spectacole, dintre care două consecutive, la începutul lunii decembrie, iar biletele epuizate deja, cu o lună înainte de reprezentație). Și cei mai înverșunați critici se regăsesc în contextul acestei montări, pentru că negarea în sine pornește dintr-o afirmație, pe care o are la bază: devii critic, de obicei, cu acel aspect, pe

Fantomei de la Operă.

Hanna Glavary (soprana Amelia Antoniu, Opera Națională București, Teatrul Național de Operetă și Muzical „Ion Dacian”) – frumoasa văduvă, tânără și bogată, care revine pe meleagurile țării natale, Moldosovia. Deși curtată de toți francezii, pentru fabuloasa avere pe care o deține, inima Hannei rămâne învăluită într-o undă de mister, pentru că se află, încă, în mâinile lui Danilo. Eforturile ei disperate de a-l determina să recunoască, iubirea ce i-a unit odată – și poate-i mai unește... –, par zadarnice. O căsătorie inventată, un șiretlic abil, prin care Hanna ar rămâne fără avere, dezvăluie vâlvătaia din sufletul mistuit al prințului Danilo și iubirea devine, din nou, triumfătoare.

Ambasadorul Zetta (baritonul Ioan Cherata, Opera Română Craiova) – întuchipează, sub masca unui patriotism bine degizat, lăcomia, avariția, falsitatea.

Valencienne (soprana Nicoleta Maier, Teatrul Muzical „Nae Leonard”, Galați) – soția ambasadorului Zetta, „femeia cinstită”, ce provine (ca o ironie a sorții) tocmai din rândul fetelor de la Maxim’s, îndrăgostindu-se, în scop patriotic, de tânărul aristocrat parizian (Contele) Camille de Jolidon (tenorul Ștefan von Korch). Un joc, în care iubirea pură este umbră, uneori, de un trecut tenebros.

Njegus (actorul Claudiu Bleonț, Teatrul Național București) – aghiotantul ambasadorului Zetta, un personaj simpatic ca un spiriduș, gata în orice clipă să aplaneze conflictele din jur. Mereu prezent, găsim idei salvatoare, în situații fără ieșire, este personajul de început, de centru și de sfârșit; piesa de rezistență a întregului spectacol. Aparițiile sale carismatice îi conferă un rol cheie, cu inflexiuni antagonice (bufon și filosof). Monologul său final ne aduce aminte că omul profund, omul gânditor, omul complex este acela aflat în slujba umorului. Zâmbetul deschide tainic, poarta ce duce spre libertate. O libertate privită ca „un alt aspect al meditației” (Osho, *Maturitatea* –

Române din București sau a celei din Iași. Dezvoltând ideea, aș putea spune că rândurile de față, au puterea – într-o oarecare măsură – să-și însușească, cu ușurință, dimensiunile unei broșuri, dacă aș lăsa, trăirea fiecărei replici liberă să-și definească propriul cuvânt. Să ai onoarea de-a fi invitat – la o astfel de punere în scenă – și să nu o surprinzi în penița condeiului, devine fără îndoială frustrant. Când libertatea expresiei este suprimată de tăcere, lipsa mesajului seamănă cu un fel de automutilare spirituală. De la tăcere la liniște, coordonatele își modifică treptat intensitatea, iar sinonimia capătă paradoxal, înțelesuri depline, dimensiuni cameleonice.

„A dori să te plimbi pe o pajiște înflorită, fără a călca nici o floare” devine „utopia exangvă a celor care folosesc prea des cuvântul *spirit*” (Andrei Pleșu, *Jurnalul de la Tescani*, Ed. Humanitas, București, 1993, p. 7). Poposind o clipă asupra lui, ne întrebăm dacă astăzi mai poate impresiona o candidă poveste de iubire între un prinț și o fată săracă. Emoția, tandrețea, surâsul, naivitatea sunt acele trăiri pe care regizorul Andrei Șerban, le-a strecurat de fiecare dată, în adaptarea operelor clasice, făcându-le accesibile aproape tuturor. „Oneghin” și „I. Puritani” au însemnat pentru regizorul Andrei Șerban debutul în operă (1984), la Welsh National Opera din Cardiff (Țara Galilor). Tot acolo avea să monteze pentru prima oară „Văduva veselă”, operetă în trei acte, de Franz Lehár, după un libret de Victor Léon și Leo Stein. Garanția succesului de care s-a bucurat spectacolul, a oferit-o preluarea sa, de renumitul Covent Garden, din Londra. A doua montare a avut loc chiar pe scena Operei din Viena (la Wiener Staatsoper), unde regizorul a putut face „ca dragostea să triumfe” în ciuda tuturor vicisitudinilor. Este necesar să amintim că la Viena exista deja și un teatru de operetă – Volksoper –, dar numele regizorului nostru a deschis larg porțile Operei. De ce argument în plus am mai avea nevoie ca să înțelegem, odată pentru totdeauna, că talentul, dăruirea, abilitatea de a îmbina teritoriile artei, își trag seva dintr-un nesecat izvor de cultură? Cât timp ne mai trebuie oare, ca să putem realiza că apreciindu-ne artiștii (din toate domeniile) când sunt încă lângă noi, când le putem oferi o floare, o îmbrățișare, un surâs, înseamnă în primul rând o dovadă de educație. Aceia

care nu îl agreezi la tine însuși și vrei să îl recunoști doar în celălalt. E un vechi truc al subconștientului.

Transpunând „Văduva veselă” în contemporaneitate (din 1905 în 2016), Andrei Șerban îi oferă, în primul rând, o nouă viață. Totul este asemeni unui transplant spiritual, la care contribuie, în mod substanțial, „scrierile lui Radu Paraschivescu și Andrei Pleșu”. Prin ele, se creează fundalul politic, social, filosofic al existenței umane.

Acțiunea se petrece în Moldosovia, „o țară inventată, pierdută undeva în Balcani, aflată în criză și în pericol de faliment, condusă de politicieni, impostori și mincinoși”. În acest cadru steril, în acest aer irespirabil, iubirea autentică devine un joc: divizat de interese naționale, meschine, răsfrânțe straniu în alt joc... Un joc perfid al oglinzilor societății: *oglinzi actuale, incomode, dureroase, constituite „pe fondul unei bufonade social-politice”* – cum mărturisește însuși regizorul. *Intrigă și iubire* sau amestec „paradoxal de idilă și parodie, de melodramă și satiră, de sexualitate și puritate, de prozaic și lirism”. Între provocare și adevăr, „Văduva veselă” se află exact pe linia despărțitoare. Curajoșii o văd într-o parte sau în cealaltă. Lașii se mulțumesc să o situeze pe tărâmul acelei fâșii fără nume (*no man’s land*)... Dar dincolo de tot și de toate, Moldosovia întruchipează tainic *Eldorado!* Numai acolo, pe acel tărâm, iubirea adevărată este capabilă să învingă totul... Și învinge! În numele ei, ne luăm libertatea de a prezenta personajele centrale ale operetei, rezervându-ne dreptul de a spune că fiecare în parte, s-a identificat cu scânteia, ce a contribuit la aprinderea marelui foc.

Danilo Danilloovici (baritonul Adrian Mărcan, Opera din Brașov) – prințul nesupus intereselor politice, încrâncenat în manifestările sale de gelozie, își petrece timpul cu fetele de la clubul *Chez Maxim*, lăsând impresia că intenționează să rateze, a doua oară în viață, marea iubire. Rebel, enigmatic, imprevizibil are puterea de a exprima tandrețea sentimentelor, voit reprimată. Forța și suavitatea au acum privilegiul de a fi unite, într-un singur personaj, devenind întregul indivizibil. Prin prestanța interpretării, baritonul Adrian Mărcan, dă viață acestui prinț, oferindu-i ceva din aura magică a

Responsabilitatea de a fi tu însuși, Pro Editură și Tipografie, București, 2006, p. 60).

„Văduva veselă” este acel fenomen, capabil să creeze un gen de spectacol cu totul nou, revoluționar prin îmbinarea muzicii culte cu arta teatrală. Avantajele ineditei apariții ar fi în primul rând, accesibilitatea spre un număr mai mare al categoriilor de spectatori. Atâta timp cât există un gen muzical numit „pop-opera”, pentru care motiv n-ar putea să-și facă apariția în peisajul autohton și teatro-opera?! Un fel sublim prin care teatrul se contopește de bună voie cu muzica într-o îmbrățișare metafizică, păstrându-și fiecare nealterată, propria identitate. Abilitatea de a uni două segmente ale artei, într-un singur context, este într-un fel sau altul modul suprem de-a iubi...

Amelia Antoniu,
Adrian Mărcan
Foto - Paul Buciuta

Mariana Șenilă-Vasiliu

Bazându-se pe textul lui Hasek, respectând fiecare detaliu al portretului scris, Josef Lada a reușit să creeze silueta inconfundabilă și originală a lui Svejck. Egali în forță și debordând de umor, scriitorul și graficianul și-au împletit talentele pentru a crea o operă perfectă.

Mai citește cineva «Soldatul Svejck»?

„Întrebați un om din popor ce crede despre cartea asta și numai la auzul numelui lui Svejck va începe să râdă.”

Ivan Olbracht

Anul acesta se împlinesc 60 de ani de la dispariția lui Josef Lada (1887-1957), graficianul ceh a cărui faimă este datorată ilustrațiilor la cartea lui Jaroslav Hasek, „Soldatul Svejck”. Deși mulți nu-i cunosc nici numele și nici opera, J. Lada rămâne pentru totdeauna genialul creator al imaginii bravului soldat Svejck, el este considerat drept al doilea părinte al eroului, primul fiind scriitorul Jaroslav Hasek. Generația actuală, care nici nu se prea omoară cu cititul și căreia prea puțin îi pasă cine au fost Hasek și Lada, nu prea cred să fi citit „Peripețiile bravului soldat Svejck în Războiul Mondial”, dar generația mea s-a desfășurat cu lectura ei, cu stilul nonconformist al scrisului lui Hasek și cu la fel de nonconformistele ilustrații ale lui Lada. Năzbâțiile lui Svejck, un soldat de rând, părănd nătâng și făcut de superiori când „dobitoc”, când „tâmpit”, erau supapa contra unor lecturi anoste, pline de eroi comuniști care debitau totul în lozinci, literatură cu care eram intoxicați sistematic. Citeam Svejck și râdeam cu lacrimi. Cred că a fost cartea cea mai citită de tineretul de atunci. Ce să mai zicem de genialele ilustrații ale lui Lada care au dat chip pentru totdeauna bravului soldat Svejck.

Pe un colț al mesei mele de lucru au stat ani buni câteva cărți care îmi merseseră la suflet și pe care, la o ananghie sufletească, le deschideam la întâmplare, citeam uneori o pagină, alteori doar câteva rânduri, după care mă simțeam remontată sufletește. Din micul teanc de cărți de pe colțul mesei n-a lipsit niciodată „Soldatul Svejck”. Deși trăiam

câtiva din inșii cu a căror prostie și răutate ne ciocneam zilnic. Cum era să nu-l iubesc pe bravul soldat Svejck pentru bunul-simț și răspărul în care lua lumea strâmbă în care, fără voia lui, nimerise?

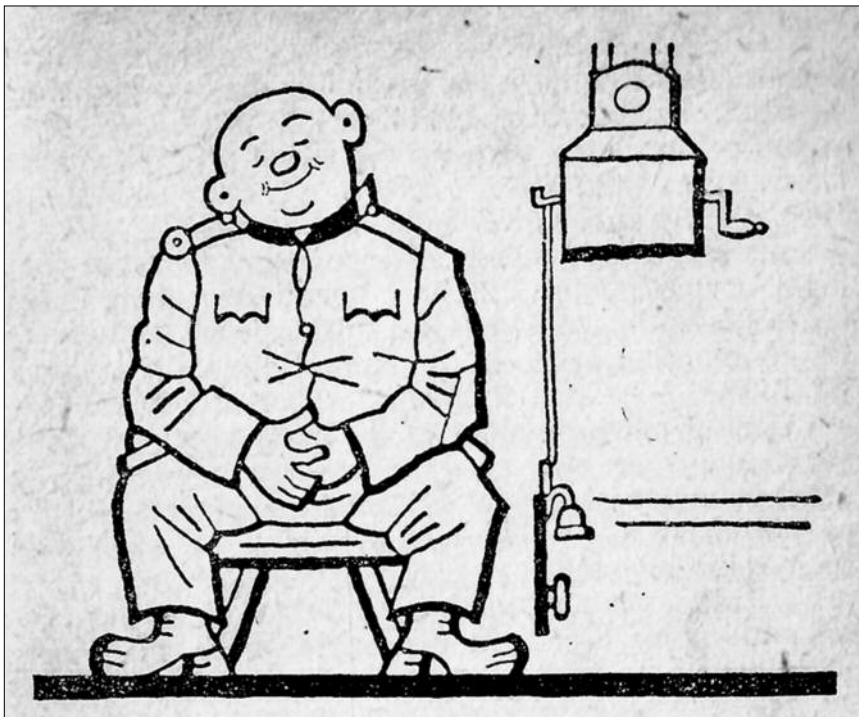
La aproape 60 de ani de la tipărirea pentru întâia oară a „Peripețiilor bravului soldat Svejck în Războiul Mondial”, în 2013 cartea a fost reeditată în limba română. De cum am văzut-o în vitrina librăriei, m-am și repezit înăuntru și am cerut să o văd. Cumplită dezamăgire, ceea ce făcuse farmecul ediției din 1956 (apăruse în Editura de Stat pentru Literatură și Artă, ESPLA), minunatele ilustrații ale graficianului ceh Josef Lada, fusese eliminat. N-am înțeles rațiunea acestui gest, însă, fără ilustrațiile inspirate care însoțeau textul, cartea mi se părea ciungă, ca un om fără o mână. Or, cartea fusese concepută de autorul ei ca un tot, scris și ilustrație. În realitate, ediția din 1956, care era preluată după ediția cehă din 1921, era o carte la două mâini, Jaroslav Hasek - textul - și Josef Lada - linogravurile. Arareori a fost concepută o operă literară în atât de perfectă concordanță cu grafica. Scrisul, frust și condimentat, fără mofturi stilistice al lui Hasek, era magistral completat de desenele aspre și expresive ale desenatorului, iar asta făcea sarea și piperul ediției. Unul fără celălalt nu merge, dar împreună creează o operă desăvârșită, textul incită, grafica desăvârșeste ceea ce scrisul insinuează. Este suficientă alăturarea dintre portretul scris făcut lui Svejck de Hasek și portretul grafic executat de Lada. În inspirata traducere a lui Jean Grossu și Al.O. Teodoreanu (până și traducerea cărții în limba română a fost făcută la două mâini), iată cum arată candidul și bravul soldat Svejck: „La ieșirea din arest, îi dăduseră o tunică cazonă veche, care aparținuse unui burtos cu un cap mai înalt decât el. În pantalonii pe care îi purta, ar fi încăput încă trei ca Svejck. Faldurile nesfârșite, de la călcâi la piept, până unde îi ajungeau pantalonii, stârneau involuntar ilaritatea și mirarea trecătorilor. Bluza imensă, peticită în coate, murdară și soioasă, fâlfâia pe el ca haina pe sperietorile de păsări. Pantalonii îi atârnav ca la clovnii de circ. Capela militară, pe care, de asemenea, i-o schimbaseră la comenduire, îi cădea peste urechi. *La zâmbetele trecătorilor, Svejck răspundea cu blajinu-i surăs prietenesc și blândețea privirii sale naive*”. Bondoc, îmbrăcat anapoda, cu figura lui candidă, aparent redus mintal, tratat când de tâmpit, când de dobitoc de fiorosul căpitan Zagner, „un bou”, cum îl complimentează Hasek, la toate acuzele acestuia - *Svejck, ești un tâmpit!*, bravul soldat dădea un răspuns stereotip: „Cu respect, raportează supus că sunt un tâmpit”, cu varianta „sunt un dobitoc” sau „idiot”. Într-un regim represiv, a te preface tâmpit e soluția simplă și inteligentă de a scăpa atenției șefilor de tot felul.

Bazându-se pe textul lui Hasek, respectând fiecare detaliu al portretului scris, Josef Lada a reușit să creeze silueta inconfundabilă și originală a lui Svejck. Egali în forță și debordând de umor, scriitorul și graficianul și-au împletit talentele pentru a crea o operă perfectă. Cum își îngăduie atunci editura, și în numele căror rațiuni meschine, să elimine jumătate din creație? Paguba pentru cititor este mare, desenele caricaturale ale lui Lada l-ar fi ajutat să-și închipuie mai ușor și mai exact personajele. Când cineva citește un text transformă

automat cuvintele în imagini, însă reușita sau eșecul operațiunii depinde de capacitatea sa de a da formă celor citite. Practic este vorba despre o colaborare între scriitor și cititor, colaborare fără de care textul nu-și atinge ținta. Ca mai în toate cele, există cititori inteligenți, a căror imaginație conlucrează cu textul, și minți leneșe, plate, pentru care cuvântul nu are ecou dincolo de litere și care nu percep ce ascunde în spatele lui. Pentru a sluji mai bine masa mare de cititori s-a născut ilustrația de carte. Computerizarea tinde azi să elimine acest domeniu creator și să-l înlocuiască cu imagini preluate *tale quale* de te miri unde, care adesea se potrivesc cu cartea ca nuca în perete. Împestrițarea teighelelor cu cărți cu coperte din ce în ce mai bălțate nu poate înlocui frumusețea inspirată a ilustrațiilor făcute de profesioniștii graficii. Există și excepții, dar acelea sunt din ce în ce mai puține. Ca să nu mai vorbim de raritatea cărților de autor sută la sută, scris plus ilustrare. Odinioară...

Odinioară au existat scriitori care n-au rezistat tentației de a-și încerca fantezia, talentul și capacitatea și în domeniul desenului. După ce în 1865 matematicianului Lewis Carroll i-a fost publicată celebra carte „Alice în țara minunilor”, ilustrată de John Tenniel, nemulțumit, probabil, pentru faptul că viziunea nu corespundea cu propria-i imaginație, mai târziu, acesta și-a ilustrat singur cartea. Diferența dintre cele două viziuni este copleșitoare. Stă mărturie expresiva și foarte moderna concepție a lui Lewis Carroll care impresionează și azi. La scurt timp a fost urmat de așa-zisul baron Caran d’Ache (1859-1909), considerat părintele benzii desenate. Numele de Caran d’Ache este pseudonimul lui Emmanuel Poiré, un desenator umoristic rus, naturalizat francez. În limba rusă „carandaș” înseamnă creion. Profesorul de științe naturale de la Sorbona, Georges Colombe, zis Christophe, a cărui pedagogie se baza în mare parte pe desen, a ținut morțiș să-și illustreze singur cărțile, dintre care cea mai cunoscută este „Familia Fenouillard”. Publicată în 1911 în seria „Biblioteca micului francez” a Editurii Armand Colin, ea este operă de autor, scris și ilustrații. Nu pot să nu remarc faptul că atât Lewis Carroll, cât și Christophe, oameni de știință, ca și Antoine de Saint Exupery, au simțit nevoia să scrie pentru copiii de toate vârstele. La toți aceștia, umorul este la el acasă, atât în scris, cât și în desen. Cartea lui Christophe, „Familia Fenouillard”, am găsit-o într-un anticariat. Nu știam, pe atunci, cine era Christophe, dar după o scurtă frunzărire, cucerită, am cumpărat-o și bine am făcut. Menit să stârnească curiozitatea și să „dea tinerimii franceze gustul călătorilor”, cum mărturisește autorul, volumul este o deplină reușită prin concordanța dintre textul scris și desenele care îl însoțesc. Și mai ales e de un umor nebun, rafinat și fără îngroșările la care se dedau unii care își spun umoriști. Zâmbești sau râzi citind-o, asta în măsura în care ai simțul umorului.

Când a scris „Micul prinț”, conștient că niciun ilustrator din lume nu-i va putea traduce în imagini subtilitatea textului literar filosofico-umoristic, Antoine de Saint Exupery a făcut un tur de forță, făcând el însuși desenele. Exupery s-a gândit, probabil, și la „persoanele mari/adulte care nu înțeleg nimic singure, și e atât de obositor

în altă societate, cea comunistă, foarte multe situații și personaje erau identice cu cele descrise de Hasek, iar omul de rând suferea aceleași umilințe și era tratat cu aceeași lipsă de considerație și de respect. Existau pe atunci, ca și acum - dar parcă lucrurile s-au schimbat prea mult după ‘89! -, imbecili numiți în funcții înalte, agramați care conduceau cultura, activiști cu țâfnă și parapon, inși cu oarecare rang politic cărora puterea le da vertij și-i transforma în fiare, oportuniști, răspopiți și tot felul de specimene care înveninează prin dobitocia lor viața omului de rând. În fiecare din personajele schițate de scriitor recunoaștem

pentru copii să le dea mereu și mereu explicații”. Stângăcia aparentă a desenelor avea menirea să-l transpună pe cititor în fericita vârstă a copilăriei, plină de întrebări. La care, limitați în gândirea rațională, adulții nu sunt capabili să dea un răspuns pe măsura minții pure și pline de fantezie a copiilor. În aceeași categorie de cărți, merită pomenit și Jean Cocteau, care și-a ilustrat singur volumul “Potomac”.

Cu excepția cazurilor deja arătate, ilustrația de cărți a încăput pe mâna graficienilor profesioniști, dar nimic nu amenință mai rău arta decât „profesionalizarea”. Cu rare excepții, rezultatul este mediocru, lipsit de originalitate și prospețime. Există însă cazurile rare, când scriitorii s-au ocupat în mod special de felul în care au fost concepute și editate volume care nu le aparțineau direct. Este cazul lui Romulus Vulpesu, care a făcut o adevărată pasiune pentru astfel de editări. Cărților traduse de el - „Carole și lamente” ale lui Charles d’Orleans”, „Pajere” a lui Mateiu Caragiale și „Ubu”, a lui Alfred Jarry - au avut parte de ediții exemplare, adevărate bijuterii bibliofile. Îndrăznesc să afirm că în persoana scriitorului Romulus Vulpesu a fost ratat un excelent editor. Să-i fie însă recunoscută și marea calitate de traducător din franceza veche și modernă.

Întâlnirea dintre Jaroslav Hasek și Josef Lada a fost una crucială. La începutul Primului Război Mondial, scriitorul stătea în gazdă la Lada, dar relația chiriaș-gazdă s-a transformat curând în prietenie. Mai așezat, dar cu un la fel de mare simț al umorului, Lada a prețuit schițele literare timpurii a ceea ce în 1921 avea să se transforme în „Aventurile bravului soldat Svejk în Războiul Mondial”. Apărut în 1911 sub numele de „Tâmpitul companiei”, iar în 1916 sub titlul „Peripețiile bravului soldat Svejk în prizonierat”, scrierile umoristice ale lui Hasek au stârnit chiar de la început imaginația desenatorului, care a schițat chiar în 1911 portretul lui Svejk. Lui Hasek i-au servit ca eroi ai romanului personajele întâlnite în batalionul din care făcea parte la începutul războiului, însă adevăratul model pentru bravul soldat Svejk a fost în realitate nu mai puțin bravul soldat Frantisek Straslipsky, un monument de bun-simț și umor popular, imens rezervor de snoave și pilde care-și începea povestirile cu inconfundabila și repetata expresie „Tot așa, odată...” cu varianta “O dată la...”. Când, în 1915, Hasek a dezertat schimbând tabăra și a trecut de partea rușilor, Straslipsky l-a urmat. Gestul scriitorului a fost motivat de ura viscerală pe care o simțea față de regimul imperial austriac care înghițise Cehia. Au urmat cinci ani de angajare politică și ideologică procomunistă, însă toate publicațiile la care a lucrat aveau legătură cu soarta Cehiei. Nu știu ce și cât a înțeles Jaroslav Hasek din experiența lui bolșevică, dar sunt convinsă că dacă ar fi apucat perioada stalinistă, cea a marilor procese din 1937, scriitorul, ca și alți idealisti străini care credeau în comunism și care căutau adăpost în URSS, ar fi sfârșit într-un gulag sau împușcat. Pentru că, în tribunalele sovietice, mai abitir decât în cele imperiale austriece, era valabilă vorba lui Svejk, „se adună toate ca să iasă la socoteală cel puțin o crimă”.

În casa bunului său prieten Josef Lada, Hasek a găsit liniștea necesară scrierii romanului pe care l-a publicat pe bani proprii în 1921. Într-o atmosferă propice, cei doi au creat în colaborare perfectă - deși temperamente diferite, ambii aveau comun simțul umorului în cel mai înalt grad - una din capodoperele literaturii și graficii umoristice universale, „Soldatul Svejk”. Cartea, apărută la noi în admirabila

traducere amintită, a avut un succes de public imediat. Urmând întocmai ductul textului, Lada a izbutit să surprindă o imagine identică și în același timp originală, inconfundabilă și de neuitat a bravului soldat. În substanța cărții, desenele/linogravurile lui Lada sunt precum notele muzicale pe partitură. Ceea ce uimește este susținerea constantă a intensității umorului, fără „burti” și fără zone plate, atât în text, cât și în ilustrare pe o extindere atât de mare. Două volume masive (553 de pagini, volumul I, și 368 de pagini, volumul II). Moartea scriitorului în 1923 a lăsat „Soldatul Svejk” neterminat.

Colaborarea cu Josef Lada a durat peste zece ani, chiar de la apariția „Tâmpitului companiei”, până la moartea lui Hasek. Există prietenii care se destramă în foarte scurt timp, există căsătorii care nici nu au început bine că s-au și destrămat. Cu toate vicisitudinile vieții și în pofida absenței lui Hasek în perioada lui de romantism revoluționar, când a rămas în Rusia sovietică, prietenia lor a rezistat, iar colaborarea a fost reluată de îndată ce s-au reîntâlnit. Liantul acestui gen de prietenie este calitatea umană, dar, dincolo de el, ceea ce a cimentat această neobișnuită relație creatoare a fost fără îndoială viziunea critică și deosebitul simț al umorului al amândurora. Un *remaque* grafic la „Soldatul Svejk” este imposibil, imaginea lui va rămâne pentru totdeauna cea creionată de Lada. Unii etichetează ilustrațiile sale drept caricaturi, însă, personal, nu le-aș numi astfel. Caricatura este acidă și tăioasă, caricatura desființează persoana tratată astfel. Odată, vorbindu-mi despre „Conul Leonida față cu reacțiunea”, pus în scenă de nu mai știu care teatru, regretatul profesor Ion Zamfirescu s-a plâns de concepția regizorală îngroșată caricatural și vulgară. „N-au înțeles nimic din Caragiale. Autorul își iubește personajele. N-ai văzut matale ce frumos i se adresează Efimița conului Leonida? *Ca tine, mai rar, bobocule.*” Exact același lucru se întâmplă și cu scrisul lui Hasek, și cu ilustrațiile lui Lada, își iubesc personajele. Arată asta în primul rând felul în care este descris și desenat bondocul, blajinul, blândul și bonomul soldat Svejk. Anabasisul său este presărat cu fel de fel de întâmplări și personaje, dar el nu se lasă descurajat de nimic și-și continuă drumul zâmbind și glumind. „Bravul soldat Svejk” nu este o scriere satirică, ci umoristică. Întrebat de agentul secret Bretschneider ce fel de insulte i se aduc împăratului, Svejk dă un răspuns năucitor: „Ce fel de insulte se aduc împăratului la beție? Tot felul. Îmbătați-vă numai, puneți să vi se cânte imnul austriac și veți vedea ce urmează. Veți auzi atâtea despre împărat, că numai pe jumătate de-ar fi adevărate, ar fi destul să fie făcut de răs, pe toată viața. Dar el, bătrânul, zău că n-o merită, săracul. (...) Și acum la bătrânețe i-au împușcat și nepotul. Pe lângă asta îl mai înjură și bețivii. Dacă ar izbucni astăzi vreo răscoală, eu unul m-aș duce voluntar să-l apăr, chiar dacă m-ar face harcea-parcea.” Adevărul crud și cataplasma, din acest amestec ciudat este alcătuită substanța scrisului lui Hasek și tot el dă farmec desenelor umoristice ale lui Lada.

A semeni lui Gustave Flaubert, Hasek ar fi putut spune „Svejk sunt eu”. Multe din istorioarele hazlii din carte au caracter autobiografic. Scriitorului i se potrivește prea bine zisa adresată lui Svejk: „Văd că dumneata ai făcut isprăvi, nu glumă”. Spirit liber, nonconformist, permanent răzvrătit contra a tot și toate, dar mai întâi împotriva regimului kezaro-crăiesc, pentru năzbâțiile și farsele sale, Hasek a fost permanent în colimatorul poliției austriece. Arestat de

nenumărate ori și de tot atâtea ori eliberat după un scurt răgaz petrecut la poliție, Hasek nu s-a cumițit. *Tot așa, odată...* La scurt timp după izbucnirea războiului, a făcut una lată. S-a prezentat la hotel unde s-a înscris sub nume rusesc, a declarat că locuiește la Moscova și vine de la Kiev. Sesizată, poliția austriacă îmbolnăvită de spionită, a zorit să-l prindă pe spionul rus. Nu mică i-a fost mirarea anchetatorului când l-a recunoscut pe turbulentul Hasek, veșnicul client al poliției. Întrebat de ce se dăduse sub nume fals, mucalit, scriitorul a răspuns că voise să se convingă dacă și în caz de război poliția austriacă e la fel de vigilentă ca în vreme de pace. Dar cea mai mare „ispravă” a lui Hasek a fost cea când a scris „Peripețiile bravului soldat Svejk în Războiul Mondial”, mai pe scurt „Soldatul Svejk”. Deși a publicat și alte cărți, Hasek rămâne părintele universal recunoscut al uneia singure, cea dedicată bravului soldat Svejk. Scris într-un limbaj simplu, neînhibat, fără fiorituri stilistice, romanul a fost considerat la început vulgar și catalogat drept „literatură ordinară” de către spiritele

subțiri. Succesul său imediat la public a arătat că e vorba de cu totul altceva, că era operă de sanitare și în același timp literatură umoristică de calitate. Oricum, cehii s-au recunoscut de îndată în oglinda pe care le-o pune Hasek în față, dar mai cu seamă i-au recunoscut în portretele diverșilor feldvebeli, ghinărari, colonei, agenți secreți și alți gradați pe vrăjmașii lor. Și lumea s-a pus pe citit, ținându-se de burtă de atâtea răs. Și de atunci, indiferent dacă sunt cehi, austrieci, nemți, ruși sau români, lumea i-a citit lui Hasek cu imensă plăcere și voie bună peripețiile bravului său erou. Îl mai citește, oare, azi cineva pe Jaroslav Hasek?

**În casa
bunului său
prieten Josef
Lada, Hasek a
găsit liniștea
necesară
scrierii
romanului pe
care l-a
publicat pe
bani proprii în
1921.**

Știri de la Centrul Cultural Pitești

Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” și Facultatea de

Științe Economice și Drept din cadrul Universității Pitești au sărbătorit Ziua Constituției României, printr-un simpozion cu tema „Constituție și Constituționalism”. Dezbateră a fost susținută de lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești și de lector univ. dr. Andra Nicoleta Puran, din cadrul Universității Pitești, care au evidențiat aspecte pozitive și negative ale aplicării legii fundamentale a statului, în cei 25 de ani de la promulgarea Constituției României. Publicul, format din elevi, cadre didactice de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I”, istorici și pasionați de istorie a dialogat cu distinși invitați, despre o serie de spețe privind aplicarea prevederilor constituționale în România.

Eveniment de suflet în Sala Coregrafie din cadrul Centrului Cultural Pitești, prilejuit de serbarea sub genericul „Cupa lui Moș Crăciun”, organizată de profesoara Nicoleta Andrei, coordonatoarea cursului de balet și

Concursul de fotografie „Piteștiul Meu”. Festivitatea de premiere.

gimnastică ritmică la nivelul județului Argeș. Manifestarea a stat sub semnul rezultatelor remarcabile, obținute de echipa de performanță, pregătită de doamna profesoară, culminând cu Trofeul Balcanic 2016. Serbarea a cuprins demonstrații sportive, susținute cu emoție și pasiune de cursanți, care au primit aplauze călduroase de la asistență, diplome, cupe și medalii din partea inimoasei profesoare, Nicoleta Andrei.

Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna decembrie 2016, a Cenaclului „Armonii Carpatine”. Evenimentul, coordonat de redactorul-șef al revistei Carpatice, scriitorul Nicolae Cosmescu a cuprins lansarea noului număr al revistei „Carpatice”, publicație trimestrială a Ligii Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, care

apare sub egida Centrului Cultural Pitești și în care sunt publicate creațiile membrilor ligii și ale autorilor locali, aflați la început de drum în domeniul literaturii. Manifestarea a mai cuprins o prelegere susținută de scriitorul Vasile Dorin Ghilencea și o lectură publică oferită de Natașa Cârstea de la Palatul Copiilor din Pitești, studenții la Litere din cadrul Universității Pitești - Denisa Coroja, Marina Pantazi, Marius Ionescu, poeții Nicolae Braniște, Constantin Teodor Craifaleanu, Adrian Mitroi, scriitorul Ion Dincă și publicistul Gheorghe Mohor.

Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de viață - povești de suflet cu Denisa Popescu”, avându-l invitat pe inginerul-scriitor Nicolae Cosmescu. La manifestare au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, membri ai Ligii Scriitorilor Români și de Expresie Română de

Pretutindeni Filiala Argeș și alți consumatori de cultură. Auditoriul s-a delectat cu un savuros dialog între poeta Denisa Popescu și distinsul invitat, aflând informații interesante despre cariera acestuia în domeniul auto, împletită armonios cu pasiunea și darul scrisului. Născut la Pitești, Nicolae Cosmescu este absolvent al Institutului Politehnic București, membru al Ligii Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, redactor-șef al Revistei Carpatice și autorul unor cărți despre automobilism: „Formula I în era Schumacher”, publicată în anul 2002, „Scena și culisele marilor premii” în 2005, „250 de curse alături de Michael Schumacher” în 2007, „Cu accelerația la planșeu” în 2008, „Destine de campioni” în anul 2012 și „Deceniul lui Fangio” în 2013.

Trupa de teatru „Robertto” a organizat în Sala Ars Nova din cadrul Centrului Cultural Pitești, spectacolul literar-muzical-artistic, sub genericul „În jurul Bradului”. Evenimentul, coordonat de artistul Robert Chelmuș a cuprins recitaluri de poezie, cântece de iarnă, colinde și scenete, susținute de copiii și tinerii care urmează cursul de actorie desfășurat de Robert Chelmuș la Centrul Cultural Pitești. Pentru efortul lor, talentații cursanți au primit daruri de la Moș Crăciun și s-au bucurat de alte surprize plăcute, puse la cale de îndrumătorul lor.

Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat în Holul Primăriei, festivitatea de premiere a câștigătorilor concursului de fotografie sub genericul „Piteștiul Meu”, având tema „Imagini reprezentative din Pitești”. La competiția inițiată de primarul Constantin Cornel Ionică, în scopul încurajării artei fotografice dar și obținerii unei radiografii în imagini a vieții

urbei, s-au înscris 40 de concurenți. Juriul, prezidat de profesorul de artă fotografică Adrian Sănduloiu i-a ales pe câștigători: Premiul I a fost obținut de Anda Nicoleta Zamfir, în vârstă de 31 de ani din Pitești, Premiul al II-lea i-a revenit lui Augustin Vlad Lucici, în vârstă de 32 de ani, din Pitești, Premiul al III-lea a fost câștigat de Cristian Romeo Tomoiu, în vârstă de 40 de ani, din Pitești. Mențiune a primit Bianca Alexandra Ionescu, în vârstă de 21 de ani, din Pitești, iar Premiul pentru Creativitate i-a fost decernat Roxanei Brănescu, în vârstă de 43 de ani, din Pitești.

Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova un spectacol muzical, susținut de Grupul Folk „P620”, coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguș. Evenimentul a cuprins recitaluri de colinde și muzică folk, interpretate de copiii și tinerii care urmează cursul de chitară în cadrul instituției, sub îndrumarea lui Tiberiu Hărăguș, spre

încântarea publicului format din părinți și bunici. Talentații artiști au fost recompensați cu diplome de merit din partea Centrului Cultural Pitești și cu o surpriză dulce oferită de îndrumătorul lor.

Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat lansarea noului număr al revistei-document „Restituiri Pitești”, publicație trimestrială a instituției. La eveniment au participat istorici, pasionați de istorie, elevi și cadre didactice de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I”, care s-au delectat cu prelegerile susținute de membri ai colectivului redacțional: lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești, redactorul-șef al revistei „Restituiri Pitești”, istoricul Marius Chiva, secretarul general de redacție, istoricul Marin Toma, inginerul-scriitor Nicolae Cosmescu, medicul-poet Adrian Mitroi.

Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, spectacolul sub genericul „Daruri Muzicale”, oferit de copiii care urmează cursul de pian „Prietenul Meu Pianul”, desfășurat de profesoara Clementina Dionisie, în cadrul instituției. Manifestarea a cuprins recitaluri susținute la pian de micii și talentații cursanți, spre delectarea părinților și bunicilor. Pentru prestația lor, toți artiștii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Pitești și cadouri simbolice de la doamna profesoară.

Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, tradiționala manifestare, sub genericul „Crăciunul Artelor”. La eveniment au fost invitați colaboratori ai instituției, în speță membri ai redacțiilor revistelor editate de Centrul Cultural Pitești - revista „Argeș”, revista „Cafeneaua literară”, revista-document „Restituiri Pitești”, revista

„Carpatica”, precum și reprezentanți ai Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești, ai Ligii Scriitorilor Români și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, ai Fundației Literare „Liviu Rebreanu”. Cu acest prilej, au susținut scurte prelegeri tematice și au citit din creațiile proprii poezii Virgil Diaconu, Allora Albulescu, Denisa Popescu, Adrian Mitroi, Constantin Teodor Craifaleanu, Nicolae E. Braniște, spre delectarea auditoriului. Au mai transmis mesaje de suflet redactorul-șef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, promotorul cultural Adina Perianu, profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu și redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, istoricul Marius Chiva.

Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, un spectacol de colinde și folclor autentic muntenesc, dedicat sărbătorilor de iarnă. Evenimentul, coordonat de profesorul de canto popular Valentin Grigorescu a fost susținut de Ansamblul de Copii „Zavaiodoc”, sub îndrumarea profesoarelor Carmen Ionescu și Corina Barbu, solistele Rodica Oprican, Violeta Dincă și Grupul Vocal Bărbătesc „Zavaiodoc”. Toți artiștii au primit diplome de merit din partea Centrului Cultural Pitești, portocale, covrigi și bomboane de ciocolată, de la maestrul Valentin Grigorescu.

Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „Influențe și cultură bizantină în spațiul argeșean”. Manifestarea s-a înscris în noul proiect cultural-educativ, sub genericul „Cultură și civilizație veche românească”, susținut de lector univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești. Magistratul a vorbit în fața unui public format din istorici și pasionați de istorie, despre principalele urme lăsate de civilizația Bizanțului în spațiul românesc, cu accent pe spațiul argeșean: „Influența creștin-ortodoxă, influența în domeniul Dreptului, cum ar fi Legea Țării, influențe în administrație și mai ales influența spirituală, prin învățăturile lăsate de sfinții părinți. „Iar în județul Argeș, influența bizantină s-a concretizat prin arta religioasă, cum ar fi mănăstirile Curtea de Argeș, Cotmeana, Bascovele, Nămăiești, Corbii de Piatră și Biserica Domnească de la Curtea de Argeș”, a precizat Marius Andreescu. La dezbateri au mai luat cuvântul col. (rtr.) Teodor Ghițescu, istoricii Marius Chiva, Aurelian Roman, scriitorul Mihail Ghițescu, și col.(r.) Ion Stan.

Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat colocviul cu tema „Între dulce și amar: O istorie a cafelei”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. La dezbateri a susținută de secretarul general de redacție al

revistei-document Restituiri Pitești, istoricul Marin Toma au participat elevi, cadre didactice de la Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I” și pasionați de istorie. Auditoriul s-a delectat cu o serie de informații fascinante despre descoperirea cafelei de către orientali, parcursul acesteia pe toate continentele, dezvoltarea unei industrii a savuroasei licori, reglementări legislative privind consumarea acesteia în spații publice, beneficiile consumului de cafea. „Nu în ultimul rând, există o literatură dedicată cafelei, precum și compoziții muzicale privind cafeaua”, a precizat Marin Toma.

CARMEN ELENA SALUB

Raport despre o mină care moare...

(urmăre din p. 32)

apel să poată merge la vestiare pentru a se schimba și a intra în mină. La ușă, stătea de pază și ȋiganul Burlan (pe atunci nu era la modă corectitudinea politică și, prin urmare, nu se impusese, încă, apelativul “rrom”, n.n.) care îi îmbrâncea pe toți care voiau să coboare în subteran „să dea țării cât mai mult cărbune”. Nagy Carol era cunoscut ca un om care avea, la activ, trei condamnări pentru furt calificat în dauna avutului obștesc. El a fost identificat de miliție după o percheziție făcută acasă unde a fost găsit și obiectul vestimentar care îl incrimina. Era “pălăria neagră cu boruri largi”... La proces, Bouaru se constituie parte civilă dar Roșu Vasile și-a retras plângerea. Pentru cele săvârșite în acel miez de noapte în incinta Minei Vulcan, Nagy Carol primește, pe 17 septembrie 1977, trei pedepse. Una de patru, alta- de cinci și a treia de un an de închisoare. Toate cu executare. Ele s-au contopit și omul a trebuit să execute detenția cea mai lungă.

Toată lumea subterană e reabilitată. După 13 ani...

Procurorul general al României declară, imediat după Revoluție, un recurs extraordinar împotriva sentințelor pronunțate împotriva minerilor la Petroșani și Deva, în toamna anului 1977. „În seara de 4 august 1977, în jurul orelor 21, în contextul acțiunilor generale revendicative și de protest ce se desfășurau în Valea Jiului în legătură cu încălcarea unor drepturi privind condițiile de muncă și viață, aproximativ 800-1.000 de mineri din cadrul Exploatării Miniere Vulcan

au încetat activitatea, refuzând să mai intre în mină până la reglementarea programului programului lor de muncă, în sensul stabilirii acestuia la 6 ore pe zi. Din grupul participanților la această manifestare revendicativă, o parte din mineri, printre care și inculpații, au mobilizat pe muncitorii aflați la serviciu, în sala de apel a unității de acțiune a colectivelor de muncă. Este adevărat că în timpul desfășurării acțiunii de protest, pe fondul de tensiune și nemulțumire în rândul minerilor, în grupul cărora, la un moment dat, s-a produs o busculadă, muncitorul artificier Bouaru Alexandru - care, inițial, nu a vrut să participe la întrunire - precum și secretarul de partid al unității au suferit leziuni corporale superficiale. Din probe nu a rezultat însă, cu certitudine, că inculpații i-ar fi lovit și nici că, prin atitudinea lor, ar fi provocat dezordine și indignare în rândul minerilor sau ar fi ofensat autoritățile. În această situație, instanțele de judecată, în mod nejustificat, au reținut vinovăția inculpaților întrucât în complexul de împrejurări creat, atitudinea minerilor nu a constituit o ultragiare a moralei publice și nu a urmărit ofensarea autorității ci a reprezentat doar protestul împotriva nesocotirii și încălcării drepturilor și libertăților fundamentale.” Pe 26 aprilie 1990, Curtea Supremă de Justiție a constata că faptele comise împotriva victimelor Bouaru Alexandru și Roșu Vasile au fost, ulterior săvârșirii faptelor, aministiate prin Decretul nr. 290 din 9 august 1984. „Astfel încetează procesul penal, intervenind amnistia”, concluzionează Curtea Supremă și casează sentințele penale anterioare. După 13 ani, toți foștii condamnați au fost reabilitați.

Epilog firesc cu o fostă mină frunțasă pe ramură și cu o biserică pângărită

În anul 2013, Exploatarea Minieră Vulcan a fost inclusă în programul de închidere a minelor care se va finaliza până la sfârșitul acestui an. Ea se va închide, cât de curând, odată pentru totdeauna. Din Exploatarea Minieră Aninoasa nu a mai rămas, azi, decât o tristă amintire și un depozit central de haine vechi. Pentru că niște comuniști le-au pângărit biserica din Dealul Babii, țărani au ocolit-o și au căutat să fie alături de Dumnezeu în alte sfinte biserici din Vulcan și din Vale. Dumnezeu i-a ajutat și au reușit, într-un cincinal, să-și ridice alta. Buioi, un om peste măsură de gras, a murit relativ tânăr după ce ajunsese, în urma unei boli cumplite, numai pielea și osul. Avea, spre sfârșitul scurtei sale vieți, o figură de ascet bizantin. Era chiar acea “mutră de popă” pe care o căutase, zadarnic, tovarășul Ermil Buru printre comeseții prezenți la Dealul Babii, la petrecerea comună dată de partid, uteciști și sindicat. Ea a fost oferită, generos, oamenilor muncii cu funcții de răspundere din industria extractivă pentru că unul de-al lor fusese promovat director. Și în lipsă de-un spectacol comic cu Stela și Arșinel, doi mari amatori de șușe artistice pe stadionul din Petroșani, petrecăreții dornici de-a hăhăi la un mic, un grătar, o bere și-o votcă, au zis că merge, la desert, și-un show cu tușe groase. Interpretat de un propagandist al partidului, cu o “mutră de popă” supraponderal prevăzut cu un obraz gros și o burtă pe măsură...

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat
cu grafica lui
Josef Lada
la volumul
Soldatul Svejka
al lui
Jaroslav Hasek.

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:

CALINIC,

Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului

Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**

(augustindoman@yahoo.com,

http://www.blogdoman.blogspot.com)

Consilieri editoriali:

NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ

Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**

MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU

Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:

Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:

www.centrul-cultural-pitesti.ro;

tel./fax: 0248/219976

ISSN: 1221-2350

Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

actualitate